

บทที่ 3

ลูกหนี้และสินทรัพย์

หัวเรื่อง

- การรับรู้ลูกหนี้
- การตีราคาลูกหนี้
- ลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้
- ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญ
- การตัดจำหน่ายหนี้สูญ
- การรับชำระหนี้จากลูกหนี้ที่ได้ตัดจำหน่ายเป็นสูญ
- ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเกินความต้องการ
- รายการประมาณการที่อาจเกิดขึ้น
- ประมาณการรับคืนและจำนวนที่ลดให้
- ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้
- การรับรู้ตัวเงินรับ
- ตัวเงินรับออกจำหน่ายตามมูลค่าที่ตราไว้
- ตัวเงินรับออกจำหน่ายต่างจากมูลค่าที่ตราไว้
- ตัวเงินรับ-กรณีพิเศษ
- การตีราคาตัวเงินรับ
- การใช้บัญชีลูกหนี้และตัวเงินรับในการหาเงินสด

- การนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้
- การโอนบัญชีลูกหนี้
- การขายบัญชีลูกหนี้
- การขายบัญชีลูกหนี้โดยผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สูญ
- การขายสินค้าด้วยบัตรเครดิต
- การขายบัญชีลูกหนี้โดยผู้ขายรับผิดชอบในหนี้สูญ
- การขายลดตัวเงินรับ
- ตัวขาดความเชื่อถือ
- การแสดงรายการในงบการเงิน

ลูกหนี้ (Receivables) หมายถึงสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบเงินสด สินค้าหรือบริการสำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดหางบ การเงิน ลูกหนี้จะจัดให้อยู่ในกลุ่มสินทรัพย์หมุนเวียน (Current or short term) หรือไม่หมุนเวียน (Noncurrent or Long-term) ก็ได้ ลูกหนี้ที่จัดให้อยู่ในกลุ่มหมุนเวียนหมายถึงลูกหนี้ที่กิจการคาดหวังว่าจะเก็บเงินได้ภายใน 1 ปีหรือระหว่างรอบระยะเวลาดำเนินงานปัจจุบัน (Current operating cycle) ของกิจการ แล้วแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่า ลูกหนี้ นอกจากนั้นจะจำแนกเป็นรายการไม่หมุนเวียน ลูกหนี้ในงบดุลอาจจำแนก เป็นลูกหนี้การค้าหรือลูกหนี้ที่ไม่ใช่ลูกหนี้การค้า

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับส่วนลดเงินสดมี 2 วิธี คือ

- (1) บันทึกขายด้วยจำนวนที่ไม่หักส่วนลด (Gross Method) ซึ่งเป็นยอดก่อนหักส่วนลดเงินสด วิธีนี้จะบันทึกส่วนลดเงินสดเมื่อลูกค้าจ่ายชำระภายในเวลาที่ได้ส่วนลด
- (2) การบันทึกยอดขายด้วยจำนวนสุทธิ (Net Method) หมายถึง ยอดหลังจากหักส่วนลดเงินสดแล้ว วิธีนี้จะบันทึกส่วนลดเงินสดถ้าลูกค้าไม่มาชำระหนี้ภายในเวลาที่ได้ส่วนลด

ตัวอย่างที่ 3-2 ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการบันทึกบัญชีทั้งสองวิธี สมมติว่า บริษัทเกษตร ซื้อสินค้าจากบริษัทหนนทรีด้วยราคา 1,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30 บริษัทหนนทรี จะบันทึกการขายเชื่อดังนี้

วิธีไม่หักส่วนลด (Gross Method)		วิธีจำนวนสุทธิ (Net Method)	
☐ ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 1,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30			
ลูกหนี้	1,000	ลูกหนี้ (1,000x.98)	980
ขาย	1,000	ขาย	980
☐ รับชำระหนี้จากลูกหนี้ 1,000 บาท ภายในระยะเวลาที่ได้รับส่วนลด			
เงินสด	980	เงินสด	980
ส่วนลดจ่าย	20	ลูกหนี้	980
ลูกหนี้	1,000		
☐ ถ้าลูกหนี้มาชำระหนี้เมื่อเลยกำหนดเวลาที่ได้รับส่วนลดแล้ว			
เงินสด	1,000	ลูกหนี้	20
ลูกหนี้	1,000	ส่วนลดจ่ายที่ได้รับคืน	20
		เงินสด	1,000
		ลูกหนี้	1,000

การปรับปรุงเมื่อสิ้นงวดบัญชี

ตัวอย่างที่ 3-3 บริษัทหนนทรี มียอดลูกหนี้คงเหลือ 2 ล้านบาท ทั้งหมด ขายด้วยเงื่อนไข 2/10, n/30 บริษัทหนนทรีก็ยอดขายเชื่อตาม Gross method สิ้นปีบริษัทคาดคะเนว่าลูกหนี้ 60% จะมาชำระหนี้ภายในระยะ

เวลาที่ได้รับส่วนลด บริษัทหนนทรี จะบันทึกรายการปรับปรุง ณ วันที่ 31 ธันวาคม ปี 25+8 ดังนี้

Gross method

ส่วนลดจ่าย [2,000,000(.02)(.60)].....24,000
 ประมาณการส่วนลดจ่าย..... 24,000

บัญชีประมาณการส่วนลดจ่ายจะนำไปหักจากยอดลูกหนี้คงเหลือระหว่างปี 25+9 หากกิจการประมาณส่วนลดจ่ายได้ถูกต้อง การบันทึกรายการรับชำระหนี้ระหว่างปี 25+9 จะทำได้ดังนี้

ประมาณการส่วนลดจ่าย.....24,000
 เงินสด 1,176,000
 ลูกหนี้ [2,000,000(.60)] 1,200,000

ตัวอย่างที่ 3-4 สมมติว่าสิ้นปี 25+5 บริษัทหนนทรีมีลูกหนี้จำนวน 980,000 บาท ซึ่งบันทึกด้วยยอดสุทธิ ตามเงื่อนไข 2/10, n/30 ซึ่งส่วนลดจ่ายได้หมดอายุแล้ว การปรับปรุงรายการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25+5 มีดังนี้

Net method

ลูกหนี้ (.02)(980,000/.98).....20,000
 ส่วนลดจ่ายที่ได้รับคืน 20,000

ลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้

วิธีการบันทึกให้เลือกใช้มี 2 วิธีคือ

- (1) วิธีการตัดจำหน่ายโดยตรง (Direct Write-Off Method)
- (2) วิธีตั้งค่าเผื่อ (Allowance Method)

วิธีตัดจำหน่ายโดยตรง

จะไม่มีภาระจดบันทึกหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้จนกว่าจะมีหนี้สูญเกิดขึ้นจริง การบันทึกผลขาดทุนจะdebitหนี้สูญ (Bad debt expense) ซึ่งเป็นบัญชีค่าใช้จ่ายและเครดิตลูกหนี้ เหมาะในกรณีดังต่อไปนี้

- * จำนวนลูกหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้มีจำนวนน้อยหรือไม่มีนัยสำคัญต่อกิจการ
- * บริษัทที่เปิดดำเนินงานเป็นปีแรก หรือ
- * เพิ่งเข้าสู่ธุรกิจประเภทใหม่ จึงยังไม่สามารถหาหลักเกณฑ์สำหรับการประมาณหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้

ตัวอย่างที่ 3-5 การบันทึกบัญชีเพื่อตัดจำหน่ายลูกหนี้บริษัทแอล จำกัด จำนวน 20,000 บาท เนื่องจากไม่มาชำระหนี้จึงทำได้ดังนี้

หนี้สูญ.....20,000
 ลูกหนี้-บริษัทแอล จำกัด..... 20,000

วิธีตั้งค่าเผื่อ

* การประมาณเป็นร้อยละของยอดขาย (งบกำไรขาดทุน)

ยอดขายที่จะนำไปเปรียบเทียบกับจำนวนลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้ อาจใช้การประมาณดังนี้

- ร้อยละของยอดขายรวม โดยถือว่าการขายเป็นรายการที่ก่อให้เกิดลูกหนี้และอัตราส่วนของรายการขายสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่เก็บไม่ได้
- ร้อยละของยอดขายเชื่อ โดยถือว่ายอดขายเชื่อสัมพันธ์โดยตรงกับลูกหนี้ ส่วนการขายเงินสดไม่ก่อให้เกิดลูกหนี้แต่ประการใด

ตัวอย่างที่ 3-6 บริษัทหนนทรี จำกัด ประมาณจากประสบการณ์ในอดีตว่าจะมีลูกหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ 2% ของยอดขายเชื่อ ถ้าบริษัทหนนทรีมียอดขายในปี 25+8 เท่ากับ 500,000 บาท โดยแบ่งเป็นยอดขายสด 100,000 บาท ที่เหลือเป็นยอดขายเชื่อ การบันทึกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับหนี้สูญเป็นร้อยละของยอดขายเชื่อ ทำได้ดังนี้

หนี้สงสัยจะสูญ [400,000X.02].....8,000
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 8,000

* การประมาณเป็นร้อยละของลูกหนี้ (งบดุล)

ตัวอย่างที่ 3-7 Single composite rate จากตารางที่ 3-1 สมมติว่าบริษัทหนนทรีใช้อัตราส่วน 5% สำหรับการประมาณหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ ดังนั้นยอดคงเหลือของบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่ต้องการ ณ วันสิ้นงวดคือ 54,700 บาท (.05X1,094,000) การบันทึกรายการปรับปรุงทำได้ดังนี้ (สมมติยอดคงเหลือของบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญก่อนปรับปรุงเท่ากับศูนย์)

หนี้สงสัยจะสูญ 54,700
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 54,700

ตัวอย่างที่ 3-8 ประมาณจากอายุของลูกหนี้ วิธีนี้บริษัทจะประมาณหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้จากอัตราส่วนต่าง ๆ ตามอายุลูกหนี้ ดังที่แสดงในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 แสดงอายุลูกหนี้ของบริษัทหนนทรี จำกัด

บริษัทหนนทรี จำกัด					
ตารางอายุลูกหนี้					
รายชื่อลูกค้า	ยอดคงเหลือ 31 ธ.ค.	ไม่เกิน 60 วัน	61-90 วัน	91-120 วัน	เกิน 120 วัน
ร้านสบายใจ	196,000	160,000	36,000		
บริษัทผูกพัน จำกัด	640,000	640,000			
ห้างหุ้นส่วนมากทรัพย์	110,000				110,000
บริษัทหนนทรีการค้า จำกัด	148,000	60,000		28,000	—
	<u>1,094,000</u>	<u>920,000</u>	<u>36,000</u>	<u>28,000</u>	<u>110,000</u>
สรุป					
อายุ	จำนวน	ร้อยละลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้	จำนวนที่ประมาณว่าจะเรียกเก็บไม่ได้		
ไม่เกิน 60 วัน	920,000	4%	36,800		
61-90 วัน	36,000	15%	5,400		
91-120 วัน	28,000	20%	5,600		
เกิน 120 วัน	110,000	25%	27,500		
ยอดคงเหลือของบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันสิ้นงวด					<u>75,300</u>

การบันทึกรายการปรับปรุงทำได้ดังนี้

หนี้สงสัยจะสูญ 75,300
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 75,300

จากโจทย์เดิมแต่สมมติว่าค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมียอดดุลเครดิตยกมาก่อนการปรับปรุง 1,600 บาท ในกรณีนี้จำนวนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ต้องปรับปรุงเพิ่มจะเท่ากับ 73,700 บาท (75,300-1,600) การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

หนี้สงสัยจะสูญ 73,700
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 73,700

ร้อยละของยอดขาย
หลักการเปรียบเทียบ
ขาย ← หนี้สงสัยจะสูญ

Income Statement Approach

ร้อยละของลูกหนี้
หลักการเปรียบเทียบ
ลูกหนี้ ← ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

Balance Sheet Approach

ภาพที่ 3-1 เปรียบเทียบการประมาณหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้
การตัดจำหน่ายหนี้สูญ

เมื่อกิจการได้ทวงถามหนี้จากลูกหนี้จนถึงที่สุดแล้ว ลูกหนี้ก็ยังไม่มาชำระหนี้ การตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นสูญจะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- (1)กิจการได้ดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายภาษีอากรแล้ว
- (2)กิจการคาดหมายได้ค่อนข้างแน่ว่าลูกหนี้จะไม่มาชำระหนี้แต่ยังคงตัดจำหน่ายตามกฎหมายภาษีอากรไม่ได้

ตัวอย่างที่ 3-9 สมมติว่าในวันที่ 31 ธันวาคม 25+4 บริษัทหนนทรี จำกัด มียอดคงเหลือของบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญทางด้านเครดิตเท่ากับ 2,000 บาท บริษัทตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เท่ากับ 2% ของลูกหนี้สิ้นงวด ซึ่งมีจำนวน 600,000 บาท การปรับปรุงรายการ ณ วันสิ้นงวดบัญชี มีดังนี้

หนี้สงสัยจะสูญ 10,000*
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 10,000
 * [600,000(.02) - 2,000]

บริษัทหนนทรี จำกัด	
งบกำไรขาดทุน	
สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 25+4 (บาท)	
ค่าใช้จ่าย:	
หนี้สงสัยจะสูญ	10,000

บริษัทหนนทรี จำกัด		
งบดุล		
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25+4 (บาท)		
ลูกหนี้	600,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	12,000	588,000

สมมติต่อมาในปี 25+5 บริษัทหนนทรี ได้ตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นสูญจำนวน 400 บาท การบันทึกบัญชีจะแบ่งออกเป็นสองกรณี คือ

กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
หนี้สูญ	400	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	400
ลูกหนี้	400	ลูกหนี้	400
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	400		
หนี้สงสัยจะสูญ	400		

สมมติว่าสิ้นปี 25+5 บัญชีลูกหนี้มียอดคงเหลือ 800,000 บาท บริษัทหนนทรี จะบันทึกรายการหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นดังนี้

หนี้สงสัยจะสูญ 4,400*
 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 4,400

* [800,000(.02) - (12,000 - 400)]

บริษัทหนนทรี จำกัด งบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 25+5 (บาท)			
กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
ค่าใช้จ่าย:		ค่าใช้จ่าย:	
หนี้สูญ	400	หนี้สูญ	4,400
หนี้สงสัยจะสูญ (4,400-400)	4,000	หนี้สงสัยจะสูญ	4,400
บริษัทหนนทรี จำกัด งบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม ปี 25+5 (บาท)			
ลูกหนี้		800,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		16,000	784,000

การรับชำระเงินจากลูกหนี้ที่ได้ตัดจำหน่ายเป็นสูญ

ในบางครั้งกิจการอาจได้รับชำระเงินจากลูกหนี้ที่ได้ตัดจำหน่ายเป็นสูญไปแล้ว (Collection of account receivable written off) การบันทึกรายการหนี้สูญได้รับคืน ขึ้นอยู่กับกิจการได้ตัดจำหน่ายหนี้สูญไว้ตามเกณฑ์ใด

กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
ลูกหนี้	XX	ลูกหนี้	XX
หนี้สูญได้รับคืน (รายได้อื่น)	XX	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	XX
เงินสด	XX	เงินสด	XX
ลูกหนี้	XX	ลูกหนี้	XX

ตัวอย่างที่ 3-10 ต่อจากตัวอย่างก่อน สมมติว่าในปีต่อมา (ปี 25+6) ลูกหนี้ที่บริษัทหนนทรีได้ตัดจำหน่ายเป็นสูญจำนวน 400 บาท ได้มาชำระเงินให้กับบริษัท การบันทึกบัญชี ทำได้ดังนี้

กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
ลูกหนี้	400	ลูกหนี้	400
หนี้สูญได้รับคืน (รายได้อื่น)	400	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	400
เงินสด	400	เงินสด	400
ลูกหนี้	400	ลูกหนี้	400

สมมติว่าสิ้นปี 25+6 บัญชีลูกหนี้มียอดคงเหลือ 1,000,000 บาท บริษัทหนนทรี จะบันทึกรายการหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นดังนี้

กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
หนี้สงสัยจะสูญ	4,000	หนี้สงสัยจะสูญ	3,600
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	4,000	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	3,600
[1,000,000(.02) - 16,000]		[1,000,000(.02) - (16,000+400)]	

บริษัทหนนทรี จำกัด งบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25+6			
กรณีเข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร		กรณีไม่เข้าข่ายกฎหมายภาษีอากร	
รายได้อื่น:			
หนี้สูญได้รับคืน	400		
ค่าใช้จ่าย:		ค่าใช้จ่าย:	
หนี้สงสัยจะสูญ	4,000	หนี้สงสัยจะสูญ	3,600
บริษัทหนนทรี จำกัด งบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม ปี 25+6			
ลูกหนี้		1,000,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		20,000	980,000

ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเกินความต้องการ

ตัวอย่างที่ 3-11 บริษัทหนนทรี จำกัด มีลูกหนี้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25+7 เท่ากับ 1,200,000 บาท และ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25+8 เท่ากับ 800,000 บาท บริษัทประมาณหนี้สงสัยจะสูญในอัตราร้อยละ 5 ของลูกหนี้คงเหลือ ณ วันสิ้นปี รายการปรับปรุงหนี้สงสัยจะสูญ มีดังนี้

31 ธค. 25+7	หนี้สงสัยจะสูญ	60,000
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	 60,000
		[(1,200,000×.05)]

31 ธค. 25+8	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	20,000
	หนี้สงสัยจะสูญ	 20,000
		[(800,000×.05) - 60,000]

ในปี 25+8 หนี้สงสัยจะสูญจะมียอดดุลเครดิต 20,000 บาท ซึ่งจะนำไปแสดงในงบกำไรขาดทุนเป็นรายการลดค่าใช้จ่ายลง ดังนี้

บริษัทหนนทรี จำกัด งบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ปี 25+7 และ 25+8 (บาท)			
	25+7		25+8
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน:			
ค่าวัสดุสำนักงาน	40,000		57,000
เงินเดือนพนักงาน	80,500		90,000
หนี้สงสัยจะสูญ	60,000		(20,000)

การรับรู้ตัวเงินรับ

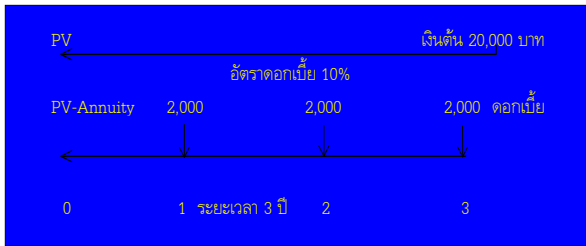
ตัวเงินรับ (Note receivable) หรือตัวสัญญาใช้เงิน (Promissory note) หมายถึงหนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า **ผู้ออกตัว** ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า **ผู้รับเงิน**

ตัวเงินรับสามารถจำแนกได้สองชนิดคือ

- (1) ตัวเงินรับชนิดมีดอกเบี้ย
- (2) ตัวเงินรับชนิดไม่มีดอกเบี้ย

ตัวเงินรับออกจำหน่ายตามมูลค่าที่ตราไว้

ตัวอย่างที่ 3-13 สมมติว่าบริษัทหนนทรี จำกัด ให้บริษัทสุโขทัยยืมเงิน 20,000 บาท โดยแลกเปลี่ยนกับตัวเงินรับมูลค่า 20,000 บาท ระยะเวลา 3 ปี อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี อัตราดอกเบี้ยท้องตลาดเท่ากับ 10% ต่อปีเช่นเดียวกัน ภาพที่ 3-2 แสดงกระแสเงินสดรับแต่ละปี

ภาพที่ 3-2 กระแสเงินสดสำหรับระยะเวลา 3 ปี

มูลค่าปัจจุบันหรือราคาแลกเปลี่ยนตัวเงินรับ คำนวณได้ดังนี้

มูลค่าที่ตราไว้ของตัวเงินรับ	20,000 บาท
มูลค่าปัจจุบันของเงินต้น	
$20,000(PVIF_{3,10}) = 20,000(.7513) \underline{15,026}$	
มูลค่าปัจจุบันของดอกเบี้ย	
$2,000(PVIFA_{3,10}) = 2,000(2.4869) \underline{4,974}$	
มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับ	20,000
ผลต่าง	-0-

ในกรณีนี้มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับเท่ากับมูลค่าที่ตราไว้ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ยของตัวเงินรับเท่ากัน บริษัทหนนทรีจะบันทึกการรับตัวสัญญาใช้เงินและให้เงินกู้แก่บริษัทสุโขทัย ดังนี้

ตัวเงินรับ	20,000
เงินสด	20,000
บริษัทหนนทรีจะบันทึกการรับดอกเบี้ยตามตัวเงินรับ ดังนี้	
เงินสด	2,000
ดอกเบี้ยรับ	2,000

ตัวเงินรับออกจำหน่ายต่างจากมูลค่าที่ตราไว้

* ตัวเงินรับชนิดไม่มีดอกเบี้ย

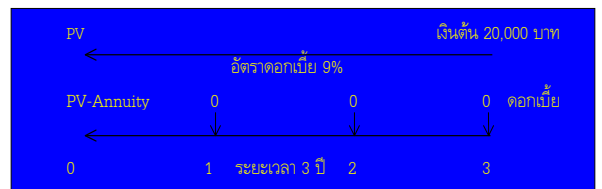
ตัวเงินรับชนิดไม่มีดอกเบี้ย (Zero-Interest-Bearing Notes) หมายถึงตัวที่ได้รวมดอกเบี้ยเข้าไว้ในตัวแล้ว ดังนั้นจำนวนเงินที่ระบุไว้ในตัวจึงเป็นจำนวนรวมของเงินต้นและดอกเบี้ย

ตัวอย่างที่ 3-14 บริษัทหนนทรี จำกัด ได้รับตัวเงินรับชนิดไม่มีดอกเบี้ยมูลค่าที่ตราไว้ 20,000 บาท ระยะเวลา 3 ปีมูลค่าปัจจุบันของตัวเท่ากับ 15,443.60 บาท อัตราดอกเบี้ยที่รวมอยู่ในตัวที่ทำให้เงินสดที่จะได้รับเมื่อตัวครบกำหนด (20,000 บาท) เท่ากับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคต (15,443.60 บาท) จะเท่ากับ 9% ซึ่งคำนวณหาได้ดังนี้

$$15,443.60 = 20,000 (PVIF_{i,3})$$

$$15,443.60/20,000 = .7722 = PVIF_{i,3}$$

เปิดตาราง PVIF คู่มือที่ n = 3 แฟคเตอร์คิดลด = .7722 จะได้ อัตราดอกเบี้ย = 9% ภาพที่ 3-3 แสดงกระแสเงินสดที่รับครั้งเดียวเมื่อตัวครบกำหนด

ภาพที่ 3-3 กระแสเงินสดที่รับเมื่อสิ้นปีที่ 3

การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันของบริษัทหนนทรีทำได้ดังนี้

ตัวเงินรับ	20,000
ส่วนลดตัวเงินรับ	4,556.40
เงินสด	15,443.60

ตารางที่ 3-2 แสดงการตัดจำหน่ายส่วนลดตัวเงินรับ วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

ตัวเงินรับชนิดไม่มีดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยท้องตลาด 9%	เงินสดได้	รายได้ดอกเบี้ย	ส่วนลดตัดจำหน่าย	ราคาตามบัญชีของตัวเงินรับ
วันที่รับตัว				15,443.60
สิ้นปีที่ 1	-0-	1,389.92 ⁿ	1,389.92 ⁿ	16,833.52 ⁿ
สิ้นปีที่ 2	-0-	1,515.02	1,515.02	18,348.54
สิ้นปีที่ 3	-0-	1,651.46 ^s	1,651.46	20,000.00
	-0-	<u>4,556.40</u>	<u>4,556.40</u>	

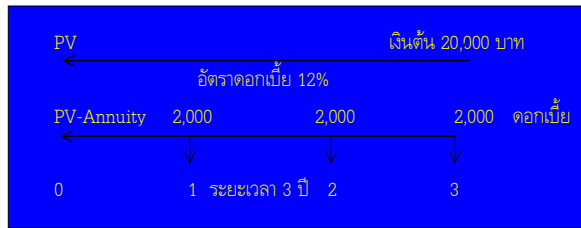
ⁿ 15,443.60 x .09 = 1,389.92   ⁿ 15,443.60 + 1,389.92 = 16,833.52
^s 1,389.92 - 0 = 1,389.92   ^s บัดจุดทศนิยม

การบันทึกดอกเบี้ยรับสิ้นปีแรก โดยใช้วิธีดอกเบี้ยที่แท้จริง มีดังนี้
 ส่วนลดตัวเงินรับ 1,389.92
 ดอกเบี้ยรับ 1,389.92

* ตัวเงินรับชนิดมีดอกเบี้ย

ตัวเงินรับชนิดมีดอกเบี้ย (Interest-Bearing Notes) หมายถึงตัวเงินที่มีอัตราดอกเบี้ยกำหนดไว้ในตัว เมื่อถึงกำหนดจะได้รับชำระจำนวนเงินตามตัวบวกดอกเบี้ยในอัตราที่กำหนดไว้

ตัวอย่างที่ 13-15 สมมติว่าบริษัทหนนทรี จำกัด ให้บริษัทบูรพา กู้ยืมเงินโดยรับเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินมูลค่า 20,000 บาท อายุ 3 ปี อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี อัตราดอกเบี้ยท้องตลาดสำหรับตัวที่มีความเสี่ยงเท่ากันเท่ากับ 12% ภาพที่ 3-4 แสดงกระแสเงินสดในระหว่าง 3 ปี

ภาพที่ 3-4 กระแสเงินสดที่ได้รับระหว่าง 3 ปี

มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด คำนวณได้ดังนี้
 มูลค่าที่ตราไว้ของตัวเงินรับ 20,000 บาท
 มูลค่าปัจจุบันของเงินต้น
 $20,000(PVIF_{3,12}) = 20,000(.7118) = 14,236$
 มูลค่าปัจจุบันของดอกเบี้ย
 $2,000(PVIFA_{3,12}) = 2,000(2.4018) = 4,804$
 มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับ 19,040
 ผลต่าง (ส่วนลด) 960

ในกรณีนี้ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยท้องตลาด (12%) สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของตัวเงินรับ (10%) มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับจึงน้อยกว่ามูลค่าที่ตราไว้ ผลต่างจะนำไปบันทึกในบัญชีส่วนลด (Discount) บริษัทหนนทรีจะบันทึกการรับตัวเงินรับ ดังนี้

ตัวเงินรับ 20,000
 ส่วนลดตัวเงินรับ 960
 เงินสด..... 19,040

ตารางที่ 3-3 แสดงการตัดจำหน่ายส่วนลดตัวเงินรับวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

	เงินสดได้รับ	รายได้ดอกเบี้ย	ส่วนลดตัดจำหน่าย	ราคาตามบัญชีของตัวเงินรับ
วันที่รับตัว				19,040
สิ้นปีที่ 1	2,000 ⁿ	2,284 ⁿ	284 ⁿ	19,324 ^s
สิ้นปีที่ 2	2,000	2,318	318	19,642
สิ้นปีที่ 3	2,000	2,358	358	20,000
	6,000	6,960	960	
ⁿ 20,000 x 10% = 2,000		ⁿ 2,284 - 1,000 = 284		
^s 19,040 x 12% = 2,284		^s 19,040 + 284		

บริษัทหนนทรีจะบันทึกการรับดอกเบี้ยพร้อมกับการตัดจำหน่ายส่วนลดสำหรับปีแรก ดังนี้

เงินสด 2,000
 ส่วนลดตัวเงินรับ 284
 ดอกเบี้ยรับ 2,284

ตัวเงินรับ-กรณีพิเศษ

กิจการอาจได้รับตัวเงินจากกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. ตัวเงินรับแลกเปลี่ยนกับเงินสดและสิทธิอื่น ๆ (Notes received for cash and other rights)

2. ตัวเงินรับแลกเปลี่ยนกับที่ดิน สินค้าหรือบริการ (Notes received for property, goods, or services)
3. ดอกเบี้ยที่รวมอยู่ในตัว (Imputed interest)

ตัวเงินรับแลกเปลี่ยนกับเงินสดหรือสิทธิอื่น ๆ

ผู้ให้กู้อาจยอมรับตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินสดและสิทธิพิเศษบางประการ

ตัวอย่างที่ 13-16 บริษัทหนนทรี จำกัด รับตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี้ยมูลค่า 200,000 บาท อายุ 5 ปี จากบริษัทเหล็กเส้นอุตสาหกรรมบวกสิทธิในการซื้อเหล็กเส้นจำนวน 20,000 ตันในราคาพิเศษเป็นเงิน 200,000 บาท สมมติว่าอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันสำหรับตัวเงินรับที่ไม่รวมสิทธิพิเศษอื่น ๆ เท่ากับ 10% ต่อปี บริษัทหนนทรีจะบันทึกการรับตัวเงินรับตามมูลค่าปัจจุบัน ดังนี้

ตัวเงินรับ 200,000
 ชื้อล่วงหน้า 75,820
 ส่วนลดตัวเงินรับ 75,820*
 เงินสด..... 200,000

*มูลค่าปัจจุบัน = 200,000 × (PVIF_{5,10%}) = 200,000 × 0.6209 = 124,180 บาท
 ส่วนลด = 200,000 - 124,180 = 75,820 บาท

สมมติว่าบริษัทหนี้ซื้อหลักทรัพย์ใหม่แรกจำนวน 6,000 ตัน
บริษัทหนี้จะบันทึกบัญชีดังนี้

ชื่อ 22,746
ชื่อล่วงหน้า 22,746
(6,000/20,000 × 75,820)

ตัวเงินรับที่แลกเปลี่ยนกับสินทรัพย์ สินค้าหรือบริการ

เมื่อกิจการได้รับตัวเงินรับมาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับสินทรัพย์ สินค้าหรือบริการ อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ถือว่าเหมาะสม ยกเว้น

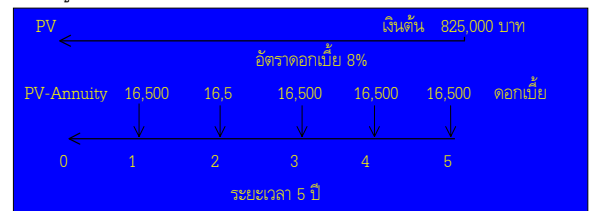
1. ไม่มีกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ หรือ
2. อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ไม่สมเหตุผลผล หรือ
3. มูลค่าที่ตราไว้ของตัว มีราคาต่างจากราคาเงินสดของสินทรัพย์ ชนิดนั้นหรือสินทรัพย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 13-17 บริษัทหนี้ จำกัด ขายที่ดินให้กับนางวรรณมาเพื่อทำร้านอาหารและยอมรับตัวสัญญาใช้เงิน อายุ 5 ปีเป็นการแลกเปลี่ยน ตัวมีมูลค่าเมื่อครบอายุ 708,540 บาท ไม่มีดอกเบี้ย ที่ดินมีราคาทุน 280,000 บาท ในวันที่ขาย ที่ดินมีราคาตลาด 400,000 บาท จากข้อมูลข้างต้น มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับเท่ากับราคาตลาดของที่ดิน 400,000 บาท การบันทึกบัญชีของบริษัทหนี้ มีดังนี้

ตัวเงินรับ 708,540
ส่วนลดตัวเงินรับ (708,540-400,000) 304,940
ที่ดิน 280,000
กำไรจากการขายที่ดิน (400,000-280,000) 120,000

ดอกเบี้ยที่รวมอยู่ในตัว

ตัวอย่างที่ 3-18 สมมติว่าในวันที่ 31 ธันวาคม 25+1 บริษัทหนี้ จำกัด ให้บริการด้านออกแบบตกแต่งภายในแก่ลูกค้า โดยรับตัวสัญญาใช้เงินระยะยาวเป็นการแลกเปลี่ยน มูลค่าของตัวที่ตราไว้ 825,000 บาท ตัวจะครบกำหนดในวันที่ 31 ธันวาคม 25+6 อัตราดอกเบี้ยที่ระบุไว้ 2% บริษัทจะได้รับดอกเบี้ยทุกสิ้นปี บริษัทไม่สามารถหาราคายุติธรรมของการบริการและราคาตลาดของตัวเงินได้ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดยพิจารณาจากเครดิตของผู้ออกตัว หลักประกัน อัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าชั้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของผู้ออกตัว จึงกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่รวมอยู่ในตัวที่เหมาะสมเท่ากับ 8%

ภาพที่ 3-5 กระแสเงินสดสำหรับระยะเวลา 5 ปี

มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด คำนวณได้ดังนี้

มูลค่าที่ตราไว้ของตัวเงินรับ 825,000 บาท
มูลค่าปัจจุบันของเงินต้น
 $825,000(PVIF_{5,8\%}) = 825,000(0.6806) = 561,495$
มูลค่าปัจจุบันของดอกเบี้ย
 $16,500(PVIFA_{5,8\%}) = 16,500(3.9927) = 65,880$
มูลค่าปัจจุบันของตัวเงินรับ 627,375
ผลต่าง (ส่วนลด) 197,625

31 ธันวาคม 25+1

ตัวเงินรับ 825,000
ส่วนลดตัวเงินรับ 197,625
รายได้ค่าบริการ 627,375

การตัดจำหน่ายส่วนลดตัวเงินรับจะใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง เช่นเดียวกับที่แสดงในตาราง 3-2

การตีราคาตัวเงินรับ

การตีราคาตัวเงินรับ (Valuation of note receivables) จะเหมือนกับ การตีราคาลูกหนี้ กล่าวคือตัวเงินรับระยะสั้นจะบันทึกและแสดงในงบการเงินตามมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

การใช้บัญชีลูกหนี้และตัวเงินรับในการหาเงินสด

เหตุผลของการโอนบัญชีลูกหนี้ไปยังกิจการอื่น มีดังนี้

- * เพื่อประโยชน์ในการแข่งขัน
- * เพื่อใช้เงินสดในการหมุนเวียน
- * เพื่อลดต้นทุน

การโอนลูกหนี้ไปยังบุคคลที่สามเพื่อหาเงินสด มี 3 วิธี คือ

1. การนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้ (Secured borrowing or pledging accounts receivable)
2. การโอนบัญชีลูกหนี้ (Assignment of accounts receivable)
3. การขายบัญชีลูกหนี้ (Sales or factoring of account receivables)

การนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้

ตัวอย่างที่ 3-19 ในวันที่ 1 มีนาคม 25+8 บริษัทหนี้ จำกัด โอนลูกหนี้จำนวน 1,400,000 บาทให้แก่ธนาคารสยามเพื่อเป็นหลักประกันตัวเงินมูลค่า 1,000,000 บาท บริษัทหนี้จะเป็นผู้เก็บหนี้จากลูกหนี้เอง ธนาคารคิดค่าธรรมเนียม 1% ของลูกหนี้ อัตราดอกเบี้ยของตัวเงินเท่ากับ 12% บริษัทหนี้ตกลงกับธนาคารว่าจะส่งเงินสดที่เก็บได้จากลูกหนี้สำหรับการชำระหนี้ ส่วนดอกเบี้ยบริษัทต้องหาเงินสดจากแหล่งอื่น

บริษัทหนทวี		ธนาคารสยาม	
☐ โอนลูกหนี้และออกตั๋วเงิน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 25+8			
เงินสด	986,000	ตั๋วเงินรับ	1,000,000
ค่าธรรมเนียม	14,000*	รายได้ค่าธรรมเนียม	
		(1%×1,400,000)	14,000
ตั๋วเงินจ่าย	1,000,000	เงินสด	986,000
☐ ในเดือนมีนาคมลูกหนี้จำนวน 908,000 บาท มาชำระหนี้ บริษัทให้ส่วนลดเงินสด 12,000 บาท พร้อมกับรับคืนสินค้าด้วยจำนวน 28,000 บาท			
เงินสด	868,000		
ส่วนลดจ่าย	12,000		
รับคืนสินค้า	28,000		ไม่บันทึกบัญชี
ลูกหนี้	908,000		
☐ ส่งเงินสดที่เก็บได้จากลูกหนี้ในเดือนมีนาคมไปให้ธนาคารรวมดอกเบี้ยค้าง เมื่อวันที่ 1 เมษายน			
ดอกเบี้ยจ่าย	10,000*	เงินสด	878,000
ตั๋วเงินจ่าย	868,000	ดอกเบี้ยรับ	10,000*
เงินสด	878,000	ตั๋วเงินรับ	868,000
* (1,000,000 × .12 × 1/12)			
☐ เก็บเงินในเดือนเมษายนจากยอดลูกหนี้คงเหลือ ทักด้วยหนี้สูญ 4,000 บาทเนื่องจากเก็บเงินไม่ได้			
เงินสด	488,000		
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	4,000		ไม่บันทึกบัญชี
ลูกหนี้	492,000*		
* (1,400,000 - 908,000)			

(ต่อ)

บริษัทหนทวี		ธนาคารสยาม	
☐ ส่งเงินสดตามยอดคงค้าง 132,000 (1,000,000-868,000) ของบัญชีตั๋วเงินจ่าย พร้อมดอกเบี้ยให้กับธนาคารในวันที่ 1 พฤษภาคม			
ดอกเบี้ยจ่าย	1,320*	เงินสด	133,320
ตั๋วเงินจ่าย	132,000	ดอกเบี้ยรับ	1,320*
เงินสด	133,320	ตั๋วเงินรับ	132,000
* (132,000 × .12 × 1/12)			

การโอนบัญชีลูกหนี้

การโอนบัญชีลูกหนี้เป็นรูปแบบที่เป็นทางการมากกว่าการนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้ ในการโอนบัญชีลูกหนี้นั้น ผู้กู้ (หรือเรียกว่า **ผู้โอน - Assignor**) จะโอนสิทธิบางส่วนหรือทั้งหมดของลูกหนี้ไปยังผู้ให้กู้ (หรือเรียกว่า **ผู้รับโอน - Assignee**) เป็นการแลกเปลี่ยนสำหรับเงินกู้ เงินสดที่เก็บได้จากลูกหนี้จะนำไปใช้ในการจ่ายคืนเงินกู้

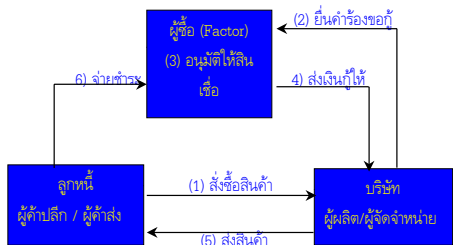
ตัวอย่างที่ 3-20 สมมติว่าในวันที่ 31 ธันวาคม 25+5 บริษัทหนทวี จำกัด โอนลูกหนี้มูลค่า 200,000 บาทให้แก่ธนาคารสยามจำกัด ภายใต้สัญญาที่แจ้งให้ลูกหนี้ทราบ ธนาคารให้บริษัทหนทวี กู้เงิน 160,000 บาทหักค่าธรรมเนียมเป็นเงิน 3,200 บาท และบริษัทหนทวีได้ออกตั๋วเงินจ่ายซึ่งมีอัตราดอกเบี้ย 1% ต่อเดือนสำหรับเงินกู้คงเหลือที่ยังไม่ได้จ่ายชำระ บริษัทหนทวี จะบันทึกบัญชีในวันที่ 31 ธันวาคม 25+5 ดังนี้

ลูกหนี้ที่โอน	200,000	
ลูกหนี้		200,000
บันทึกการโอนบัญชีลูกหนี้		
เงินสด	156,800	
ค่าธรรมเนียม	3,200	
ตั๋วเงินจ่าย	160,000	
บันทึกการรับเงินจากการกู้และจ่ายค่าธรรมเนียม		
ลำดับของรายการที่เกิดขึ้นในปี 25+6 ที่บริษัทหนทวีต้องจดบันทึก มีดังนี้		
1. ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 31 มกราคม บริษัทหนทวีเก็บเงินจากลูกหนี้ที่โอนได้ 120,000 บาท หักส่วนลดจ่าย 1,400 บาท และรับคืนสินค้าและจำนวนที่ลดให้อีก 2,600 บาท		
เงินสด	116,000	
ส่วนลดจ่าย	1,400	
รับคืนและจำนวนที่ลดให้	2,600	
ลูกหนี้ที่โอน	120,000	
2. ในวันที่ 31 มกราคม บริษัทหนทวี ส่งเงินที่เก็บได้ส่งให้แก่ธนาคารสยาม		

ตั๋วเงินจ่าย	114,400	
ดอกเบี้ยจ่าย (160,000x.01)	1,600	
เงินสด	116,000	
3. ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ บริษัทหนทวีเก็บเงินจากลูกหนี้ที่โอนได้ 58,000 บาทและตัดจำหน่ายหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ 6,000 บาท		
เงินสด	58,000	
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	6,000	
ลูกหนี้ที่โอน	64,000	
4. ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ บริษัทหนทวีจ่ายชำระเงินกู้ที่เหลือและโอนยอดคงเหลือของบัญชีลูกหนี้ที่โอนไปยังบัญชีลูกหนี้ตามเดิม		
ตั๋วเงินจ่าย (160,000-114,400)	45,600	
ดอกเบี้ยจ่าย (45,600x.01)	456	
เงินสด	46,056	
ลูกหนี้	16,000	
ลูกหนี้ที่โอน	16,000	
(200,000-120,000-64,000)		

การขายบัญชีลูกหนี้

การขายบัญชีลูกหนี้ เป็นธุรกรรมทางการค้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันค่อนข้างมาก การขายบัญชีลูกหนี้ที่มักพบกันโดยทั่วไปคือบริษัทผู้ขาย (Seller) ขายบัญชีลูกหนี้ ให้กับผู้ซื้อซึ่งเรียกว่า **Factor** ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทการเงินหรือธนาคาร การขายบัญชีลูกหนี้แตกต่างจากการโอนบัญชีลูกหนี้ตรงที่ผู้ขายจะโอนความเป็นเจ้าของในลูกหนี้ไปยังผู้ซื้อ

ภาพที่ 3-6 ขั้นตอนการขายบัญชีลูกหนี้

การขายบัญชีลูกหนี้โดยผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สูญ

เมื่อลูกหนี้ถูกขายโดยผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ (Sale without Recourse) หมายถึงผู้ซื้อจะต้องรับความเสี่ยงและผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นจากหนี้สูญ

ตัวอย่างที่ 3-21 บริษัทหนนทรี จำกัด ขายลูกหนี้มูลค่า 200,000 บาท ให้กับบริษัทกรุงเทพการเงิน ในวันที่ 31 สิงหาคม โดยบริษัทหนนทรีไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สูญที่เกิดขึ้น บริษัทกรุงเทพการเงินจะเป็นผู้เก็บหนี้ให้ โดยคิดค่าธรรมเนียม 12% และสำรองไว้อีก 10% ของยอดลูกหนี้สำหรับรายการปรับปรุงยอดขาย

การบันทึกบัญชีของกิจการทั้งสอง มีดังนี้

บริษัทหนนทรี	บริษัทกรุงเทพการเงิน
☐ บันทึกการขายบัญชีลูกหนี้	☐ บันทึกการรับซื้อบัญชีลูกหนี้
เงินสด (200,000-20,000-24,000) 156,000	ลูกหนี้ 200,000
ลูกหนี้อื่น-บ.กรุงเทพการเงิน (200,000×.10) 20,000	เจ้าหนี้-บริษัทหนนทรี 20,000
ขาดทุนจากการขายลูกหนี้ (200,000×.12) 24,000	รายได้ค่าบริการ 24,000
ลูกหนี้ 200,000	เงินสด 156,000
	☐ ประเมินว่า 1% ของยอดลูกหนี้อาจไม่มาชำระ
	หนี้สงสัยจะสูญ 2,000
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 2,000

บริษัทหนนทรี	บริษัทกรุงเทพการเงิน
☐ จากยอดลูกหนี้ทั้งหมด มีส่วนลดจ่าย 4,000 บาท รับคืน 12,000 บาท และเก็บเงินไม่ได้ 2,000 บาท	
รับคืนและจำนวนที่ลดให้ 12,000	เงินสด (200,000-4,000-12,000-2,000) 182,000
ส่วนลดจ่าย 4,000	เจ้าหนี้-บริษัทหนนทรี 16,000
ลูกหนี้อื่น-บ.กรุงเทพการเงิน 16,000	ลูกหนี้ 198,000
☐ รับเงินสำรองส่วนที่เหลือคืนจากผู้ซื้อ	☐ ส่งเงินสำรองส่วนที่เหลือคืนให้ผู้ขาย
เงินสด 4,000	เจ้าหนี้-บริษัทหนนทรี 4,000
ลูกหนี้อื่น-บ.กรุงเทพการเงิน 4,000	เงินสด 4,000
	☐ ตัดจำหน่ายหนี้สูญ
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 2,000
	ลูกหนี้ 2,000

การขายสินค้าด้วยบัตรเครดิต

ตัวอย่างที่ 3-22 สมมติว่าบริษัทหนนทรี รวบรวมยอดขายจากบัตรเครดิตได้ 20,000 บาท บริษัทเครดิตการ์ดคิดส่วนลด 3% การบันทึกรายการนำฝากของบริษัทหนนทรี ในสมุดรายวันมีดังนี้

เงินสด 19,400
 ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต (20,000×.03) .. 600
 ขาย 20,000

การขายบัญชีลูกหนี้โดยผู้ขายรับผิดชอบในหนี้สูญ

ถ้าลูกหนี้ถูกขายโดยผู้ขายรับผิดชอบในหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ (Sale with Recourse) ผู้ขายยังคงต้องรับภาระความเสี่ยงและต้นทุนของการปรับปรุงยอดขายและหนี้สูญที่เกิดขึ้น สิทธิประโยชน์ทั้งหมดของลูกหนี้จะถูกโอนไปยังผู้ซื้อทั้งหมดหรือไม่ยังไม่ชัดเจน ผู้โอนจะบันทึกเป็นการขายหรือการกู้ยืมเงินจึงขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ควบคุมลูกหนี้และผู้โอนสามารถประมาณการผูกพันในอนาคตให้แก่ผู้รับโอนภายในสัญญาได้หรือไม่

การโอนบัญชีลูกหนี้ที่ผู้ขายรับผิดชอบในหนี้สูญ จะถือเป็นการขายสำหรับผู้โอนต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1. ผู้โอน (ผู้ขาย) สละสิทธิ์ที่จะควบคุมหรือได้รับประโยชน์จากลูกหนี้ในอนาคต
2. หนี้สินของผู้โอนเกี่ยวกับหนี้ที่เรียกเก็บไม่ได้ สามารถประมาณได้อย่างสมเหตุสมผล
3. ผู้รับโอน (ผู้ซื้อ) ไม่สามารถบังคับให้ผู้โอนซื้อบัญชีลูกหนี้กลับคืนได้

ตัวอย่างที่ 3-23

ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับตัวอย่างของการขาย (กรณีที่ 1):

1. ครบหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อตามที่ SFAS No. 77 กำหนดขึ้น ดังนั้นการโอนจึงบันทึกเป็นการขาย
2. อัตราค่าธรรมเนียม 6%
3. บริษัทหนนทรี ประเมินรายการปรับปรุงยอดขาย ดังนี้
  - ก. รับคืนและจำนวนที่ลดให้ 9,000 บาท (ตัวอย่างก่อนรับคืน ฯ เป็นเงิน 12,000 บาท)
  - ข. ส่วนลดจ่าย 5,000 บาท (เกิดขึ้นจริง 4,000 บาท)
  - ค. ลูกหนี้ที่ไม่สามารถเก็บเงินได้ 3,000 บาท (ตัดจำหน่ายหนี้สูญจริง 2,000 บาท)

ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับตัวอย่างของการกู้ยืม (กรณีที่ 2):

1. บริษัทหนนทรี ไม่สามารถประมาณส่วนลดจ่ายและรายการรับคืนได้ จึงเสนอเงื่อนไขที่จะซื้อลูกหนี้กลับคืน ดังนั้นการโอนจึงบันทึกเป็นการกู้ยืม
2. อัตราค่าธรรมเนียม 6% สมมติว่ารายการปรับปรุงยอดขายเกิดขึ้นจริงเหมือนกับกรณีที่ 1
3. บริษัทหนนทรีประมาณลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ 3,000 บาท (ตัดจำหน่ายหนี้สูญจริง 2,000 บาท)

การบันทึกบัญชีในสมุดของบริษัทหนนทรี ทั้งสองกรณี มีดังนี้

กรณีที่ 1 ถือเป็นรายการขาย	กรณีที่ 2 ถือเป็นรายการกู้ยืม
☐ ผู้ขายจะบันทึกรายการปรับปรุงยอดขายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ผลต่างระหว่างราคาตามบัญชีของลูกหนี้ที่โอนและสินทรัพย์ที่ได้รับมาจะบันทึกในบัญชีกำไรหรือขาดทุนจากการขาย	☐ ผู้ขายจะบันทึกผลต่างระหว่างสินทรัพย์ที่ได้รับจากการขายและราคาตามบัญชีของลูกหนี้ในบัญชีดอกเบี้ยตลอดอายุของเงินกู้
เงินสด 200,000-(.06+ .10)200,000 168,000	เงินสด 200,000-(.06+ .10)200,000 168,000
ลูกหนี้อื่น-บ.กรุงเทพมหานคร (20,000-9,000-5,000-3,000) 3,000	ลูกหนี้อื่น-บ.กรุงเทพมหานคร (10)(200,000) 20,000
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 3,000	ส่วนลดจากการโอนลูกหนี้* (.06)(200,000) 12,000
รับคืนและจำนวนที่ลดให้ 9,000	หนี้สินที่เกิดจากลูกหนี้ที่โอน 200,000
ส่วนลดจ่าย 5,000	* เป็นบัญชีรับมูลค่าบัญชีหนี้สินที่เกิดขึ้นจากลูกหนี้ที่โอนรวมถึงดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายบัญชีรับมูลค่านี้จะถูกตัดจำหน่ายเป็นดอกเบี้ยจ่ายตลอดอายุเงินกู้
ขาดทุนจากการขาย -บัญชีลูกหนี้ 12,000* ลูกหนี้ 200,000	
* ราคาตามบัญชีของลูกหนี้ - สินทรัพย์ที่ได้รับ (200,000-3,000-9,000-5,000)- (168,000+3,000)	☐ บันทึกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้หนี้สงสัยจะสูญ 3,000 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 3,000

กรณีที่ 1 ถือเป็นรายการขาย	กรณีที่ 2 ถือเป็นรายการกู้ยืม
	☐ บันทึกการปรับปรุงยอดขาย เมื่อเกิดรายการจริง
	ส่วนลดจ่าย 4,000
	รับคืนและจำนวนที่ลดให้ 12,000
	ลูกหนี้ 16,000
	☐ ลูกหนี้นำเงินมาชำระหนี้ที่บริษัทกรุงเทพมหานคร (Notification basis)
	หนี้สินที่เกิดจากลูกหนี้ที่โอน 182,000
	ลูกหนี้ (200,000-12,000-4,000-2,000) 182,000
	☐ บันทึกการตัดจำหน่ายหนี้สูญ
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 2,000
	ลูกหนี้ 2,000
☐ เมื่อบริษัทกรุงเทพมหานครเก็บเงินจากลูกหนี้ได้หมดแล้ว ก็จะส่งเงินสำรองที่เหลือคืนให้แก่ผู้ขาย	☐ บันทึกเงินที่ได้รับคืนจากผู้ซื้อ
เงินสด 2,000	หนี้สินที่เกิดจากลูกหนี้ที่โอน 18,000
ค่าใช้จ่ายในการขาย 1,000*	เงินสด
ลูกหนี้-บริษัทกรุงเทพ 3,000	(20,000-12,000-4,000-2,000) 2,000
*(12,000+4,000+2,000)-(9,000+5,000+3,000)	ลูกหนี้-บริษัทกรุงเทพ 20,000
ผลต่าง 1,000 บาท ระหว่างรายการปรับปรุงยอดขายที่เกิดขึ้นจริงและยอดที่ประมาณขึ้นจะบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย	

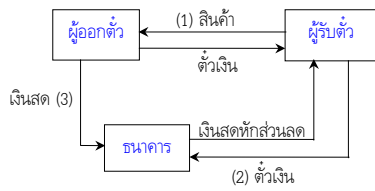
กรณีที่ 1 ถือเป็นรายการขาย	กรณีที่ 2 ถือเป็นรายการกู้ยืม
	☐ บริษัทหนนทรี รับผิดชอบเบี้ยจ่ายตามสัดส่วนของลูกหนี้ที่เก็บเงินได้ สมมติว่าเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ในวันสิ้นปี
	ดอกเบี้ยจ่าย 12,000
	ส่วนลดจากการโอนลูกหนี้ 12,000
	ถ้าสิ้นงวดบัญชีมี ลูกหนี้คงเหลืออยู่ ส่วนลดจากการโอนจะต้องถูกตัดจำหน่ายตามสัดส่วน เช่น สมมติว่าลูกหนี้คงเหลือ ณ วันสิ้นปี = 20,000 บาท = 10% ของลูกหนี้ทั้งหมด ส่วนลดที่ตัดจำหน่าย = .9x12,000 = 10,800 บาท ดังนั้นบริษัทต้องเดบิตและเครดิต รายการข้างต้นด้วยจำนวนเงิน 10,800 บาทแทน

การขายลดตัวเงินรับ

ผู้รับตัวสามารถนำตัวเงินรับไปขายลด (Discounting notes receivables) กับธนาคารหรือสถาบันการเงินแทนที่จะถือไว้จนครบกำหนด ขั้นตอนในการขายลดตัวเงินรับมี 3 ขั้นตอน ตามที่แสดงไว้ในภาพที่ 3-7 ดังนี้คือ

1. ผู้ออกตัว (Maker) รับสินค้า บริการหรือเงินสดจากผู้รับตัวโดยแลกเปลี่ยนกับตัวเงิน

- ผู้รับตัว (Payee) นำตัวไปขายลดกับธนาคารและได้รับเงินตามมูลค่าตัวเมื่อครบกำหนดหักด้วยส่วนลด (ดอกเบี้ย) ที่ธนาคารคิด
- ผู้ออกตัวนำเงินสดไปจ่ายชำระให้กับธนาคารเมื่อตัวครบกำหนด

ภาพที่ 3-7 ขั้นตอนการขายลดตัวเงินรับ

การบัญชีเกี่ยวกับการขายลดตัวเงินรับแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- คำนวณมูลค่าเมื่อตัวครบกำหนด (จำนวนเงินในตัวบวกดอกเบี้ยตามตัว)
- คำนวณส่วนลดที่ต้องจ่ายให้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินผู้รับซื้อตัวเงิน

$$\text{ส่วนลด} = \text{มูลค่าตัวครบกำหนด} \times \text{อัตราส่วนลดที่ธนาคารคิด} \times \text{ระยะเวลาที่นำตัวไปขายลดจนถึงวันที่ตัวครบกำหนด}$$

- คำนวณจำนวนเงินที่ได้รับ (มูลค่าเมื่อถึงกำหนดหักด้วยส่วนลด)
- คำนวณราคาตามบัญชีของตัวเงินรับ (จำนวนเงินในตัวบวกดอกเบี้ยถึงวันที่นำตัวไปขายลด)
- คำนวณกำไรขาดทุนจากการขาย (ถ้าถือเป็นการขาย) หรือคำนวณดอกเบี้ยจ่าย (ถ้าเป็นการกู้ยืม) เท่ากับผลต่างระหว่างเงินที่ได้รับหักด้วยราคาตามบัญชีของตัวเงินรับ
- บันทึกรายการบัญชี

ตัวอย่างที่ 3-24 ในวันที่ 1 เมษายน 25+5 บริษัทหนนทรีได้รับตัวสัญญาใช้เงินจากการขายอุปกรณ์จัดสวนให้กับบริษัทเกษตรพานิช ตัวมีมูลค่า 6,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 10% อายุ 1 ปี ผู้ออกตัวจะจ่ายดอกเบี้ยให้เมื่อตัวครบกำหนด บริษัทหนนทรีได้นำตัวเงินรับไปขายลดกับธนาคารสยามในวันที่ 1 สิงหาคม 25+5 แบบมีเงื่อนไข ธนาคารคิดส่วนลด 15%

- มูลค่าเมื่อตัวครบกำหนด = $6,000 + 6,000(.10) = 6,600$ บาท
- ส่วนลดที่ธนาคารคิด = $6,600(.15)(8/12) = 660$ บาท
- * 1 สิงหาคม 25+5 ถึง 31 มีนาคม 25+6
- จำนวนเงินที่ได้รับ = $6,600 - 660 = 5,940$ บาท

4. ราคาตามบัญชีของตัว ณ วันที่ขาย = $6,000 + 6,000(.10)(4/12) = 6,200$ บาท

* 1 เมษายน 25+5 ถึง 1 สิงหาคม 25+6

5. ขาดทุนจากการขายลดตัว (การขาย) หรือดอกเบี้ยจ่าย (การกู้ยืม) = $5,940 - 6,200 = 260$ บาท

รายการบันทึกบัญชีจะเป็นดังนี้

ถือเป็นรายการขาย		ถือเป็นรายการกู้ยืม	
☐ 1 สิงหาคม 25+5 นำตัวเงินรับไปขายลด			
เงินสด	5,940	เงินสด	5,940
ขาดทุนจากการขายลด - ตัวเงินรับ	260	ดอกเบี้ยจ่าย	260
ตัวเงินรับ	6,000	หนี้สินจากการขายลด - ตัวเงินรับ	6,000
ดอกเบี้ยรับ	200	ดอกเบี้ยรับ	200
ตัวเงินรับจะไม่ถือเป็นสินทรัพย์ของกิจการอีกต่อไป จึงเครดิตออกจากบัญชีและบันทึกขาดทุนที่เกิดขึ้น บัญชีสองประการที่ก่อให้เกิดผลขาดทุนคือ ขายตัวก่อนครบกำหนดเป็นเวลานานและธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยสูง		ถ้าการขายลดตัวไม่เข้าหลักเกณฑ์การขายก็จะถือว่าเป็นการกู้ยืม ซึ่งจะไม่มีการบันทึกขาดทุน เนื่องจากกิจการยังไม่ได้ขายสินทรัพย์ออกไป กิจการต้องบันทึกหนี้สินจากการขายลดแทน	

(ต่อ)

ถือเป็นรายการขาย	ถือเป็นรายการกู้ยืม
กรณีถือเป็นการขายและตกลงกันแบบมีเงื่อนไข บริษัทหนนทรีจะต้องเปิดเผยหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น โดยมี 2 ทางเลือกคือ	
1. แสดงในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่า "มีหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากตัวเงินรับจำนวน 6,600 บาท" หรือ	
2. เครดิตบัญชี "ตัวเงินรับขายลด" แทนบัญชีตัวเงินรับและนำไปแสดงหักจากบัญชีตัวเงินรับในงบดุล ดังนี้	
สินทรัพย์หมุนเวียน:	
ตัวเงินรับ	20,000
หัก ตัวเงินรับขายลด	6,000
ตัวเงินรับสุทธิ	14,000
เมื่อผู้ออกตัวนำเงินมาชำระก็จะเดบิตบัญชีตัวเงินรับขายลดและเครดิตตัวเงินรับ	
ถ้าการขายลดเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข การบันทึกบัญชีจะเหมือนกัน เว้นแต่ไม่มีรายการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นที่ต้องเปิดเผย	
	☐ หลังวันที่ 1 เมษายน 25+6 เมื่อธนาคารเก็บเงินตามตัวได้ ก็จะล้างบัญชีหนี้สินออกพร้อมกับตัวเงินรับ
	หนี้สินจากการขายลด - ตัวเงินรับ
	6,000
	ตัวเงินรับ
	6,000

ตัวขาดความเชื่อถือ

ตัวขาดความเชื่อถือ (Dishonored Notes) หมายถึง ตัวเงินที่ไม่สามารถเก็บเงินได้เมื่อครบกำหนด แม้ว่าผู้ออกตัวจะไม่นำเงินมาชำระแล้วแต่ดอกเบี้ยยังคงถูกคิดอยู่อย่างต่อเนื่อง

กรณีตัวขาดความเชื่อถือเป็นตัวที่ผู้รับถือจนครบกำหนด

ตัวอย่างที่ 3-25 จากข้อมูลในตัวอย่างก่อน ถ้าบริษัทหนนทรีถือตัวเงินรับจนครบกำหนด (ไม่ได้นำตัวไปขายลด) ณ วันที่ 1 เมษายน 25+6 ซึ่งเป็นวันครบกำหนด บริษัทเกษตรพาณิชย์ไม่มาชำระเงิน บริษัทหนนทรี จะบันทึกบัญชีดังนี้

1 เมย. 25+6

ตัวเงินรับที่เลิกกำหนด	6,600
ตัวเงินรับ	6,000
ดอกเบี้ยค้างรับ [6,000(.10)(9/12)]	450*
ดอกเบี้ยรับ [6,000(.10)(3/12)]	150**

* ดอกเบี้ยค้างรับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน - 31 ธันวาคม 25+6
** ดอกเบี้ยรับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 1 เมษายน 25+6

กรณีตัวขาดความเชื่อถือเป็นตัวที่นำไปขายลด

สมมติว่าตัวขาดความเชื่อถือเป็นตัวที่บริษัทหนนทรีนำไปขายลดและบันทึกเป็นการขาย ธนาคารคิดค่าธรรมเนียม 30 บาท สำหรับการบริการที่เพิ่มขึ้น สมมติว่าในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีการเปิดเผยรายการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น การบันทึกรายการตัวขาดความเชื่อถือ จะมีดังนี้

1 เมย. 25+6

ตัวเงินรับที่เลิกกำหนด	6,630
เงินสด	6,630

ถ้าบริษัทหนนทรีบันทึกบัญชีตัวเงินรับขายลดเมื่อนำตัวไปขายลดกับธนาคาร การบันทึกตัวขาดความเชื่อถือจะทำได้ดังนี้

หลังวันที่ 1 เมย. 25+6

ตัวเงินรับที่เลิกกำหนด	6,630
ตัวเงินรับขายลด	6,000
เงินสด	6,630
ตัวเงินรับ	6,000

รายการข้างต้นเป็นการล้างหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นออก และบันทึกลูกหนี้ขึ้นใหม่ (ตัวเงินรับที่เลิกกำหนด)

ถ้าตัวขาดความเชื่อถือเป็นตัวที่บริษัทหนนทรีนำไปขายลดและบันทึกเป็นการกู้ยืม การบันทึกบัญชีสำหรับตัวขาดความเชื่อถือ ทำได้ดังนี้

ตัวเงินรับที่เลิกกำหนด	6,630
หนี้สินจากการขายลดตัวเงินรับ	6,000
เงินสด	6,630
ตัวเงินรับ	6,000

การแสดงรายการในงบการเงิน

หลักการแสดงรายการลูกหนี้ในงบการเงิน มีดังนี้

- จำแนกประเภทของลูกหนี้หรือตัวเงินรับที่กิจการเป็นเจ้าของออกจากกัน หากยอดลูกหนี้หรือตัวเงินรับมีนัยสำคัญ
  - ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระควรแยกต่างหากจากลูกหนี้การค้า
  - ลูกหนี้ที่เป็นกรรมการและเจ้าหน้าที่ของบริษัท ให้แยกต่างหากจากลูกหนี้การค้า และให้แสดงเป็นรายการหนึ่งแยกต่างหากจากสินทรัพย์หมุนเวียน
  - ลูกหนี้ที่เป็นบริษัทใหม่หรือเดียวกันหรือบริษัทย่อย ให้แสดงเป็นรายการหนึ่งต่างหากในงบดุลต่อจากสินทรัพย์หมุนเวียน ยกเว้นมีหลักฐานแน่ชัดลูกหนี้-บริษัทย่อยจะชำระหนี้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

- นำบัญชีปรับมูลค่าที่ประมาณไว้อย่างเหมาะสมไปหักจากยอดลูกหนี้ที่ถูกต้อง บางกรณี อาจแสดงลูกหนี้ด้วยจำนวนสุทธิ โดยแสดงจำนวนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ภายในวงเล็บ
- ลูกหนี้ที่จัดประเภทเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนหมายถึงลูกหนี้ที่สามารถแปลงสภาพเป็นเงินสดได้ภายใน 1 ปีหรือรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติของกิจการ ขึ้นกับว่าช่วงใดจะยาวกว่า
- เปิดเผยหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากลูกหนี้ที่สูญ เช่น นำลูกหนี้ไปขายหรือโอนให้กับบุคคลอื่น หรือสถาบันการเงินโดยมีเงื่อนไขว่าในกรณีที่เก็บเงินไม่ได้ กิจการจะยอมชดใช้ให้ โดยแจ้งข้อเท็จจริงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- เปิดเผยยอดลูกหนี้ที่นำไปค้ำประกันเงินกู้ โดยแจ้งข้อผูกพันไว้ภายในวงเล็บหรือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- ลูกหนี้ที่มียอดเครดิต หากมีจำนวนน้อยอาจนำไปหักจากลูกหนี้ทั้งหมด และแสดงยอดสุทธิโดยไม่ต้องแยกแสดงเป็นเจ้าหนี้ เช่นเดียวกับ เจ้าหนี้ที่มียอดเดบิตที่มีจำนวนน้อย อาจนำไปหักจากเจ้าหนี้ทั้งหมด และแสดงยอดสุทธิ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเป็นลูกหนี้